

1.) Prežijeme?

Ročník:	5. ročník ZŠ
Tematický celok:	Typy krajín
Téma GV:	Životné prostredie
Čas:	45 minút
Pomôcky:	krepeový papier, kartičky, na ktoré si žiaci budú písať, či predstavujú strom, zviera alebo ľudí, farebná šnúra, v prípade potreby príloha
Pozn.:	Táto hra je vhodná ako aktivita do vonkajšieho terénu
Ciele:	<ul style="list-style-type: none"> • uvedomiť si príčiny a dôsledky prírodných javov a ich vplyv na život na zemi • posilniť schopnosť analyzovať situáciu a zhodnotiť aj okolnosti, ktoré môžu pomôcť pri riešení prekážok • podporiť diskusiu o faktoroch ovplyvňujúcich životné prostredie • naučiť sa orientovať na mape

Postup:

Evokácia – 10 minút

- 1** Vyzvite žiačky a žiakov, aby si predstavili triedu ako svet. Spolu vyznačte šnúrou rovník a na znázornenie jednotlivých kontinentov použite krepeový papier. Ak ste vonku, so šnúrou môžete vyznačiť hranice kontinentov (krepeový papier znázorňuje pôdu – položíte ho na zem). Zem by mala byť dostatočne veľká, aby sa na ňu zmestili všetky žiačky a žiaci. Vytvorte však priestor, v ktorom nebude veľa miesta na pohyb. Žiačky a žiaci by mali na svete stáť blízko vedľa seba. Krepeovým papierom označte len kontinenty, nie oceány. Medzi kontinentmi môže byť voľný priestor, prípadne ho znázorníte modrým krepeovým papierom.
- 2** Rozdeľte žiačky a žiakov tak, aby každý predstavoval strom, zviera alebo človeka, pričom ľudí bude v skupine najviac. Ak máte napríklad v triede 30 žiačok a žiakov, 18 z nich môžu predstavovať ľudí. Svoju rolu si všetci zaznačia na papierik a prilepia ho na seba. Každá žiačka a každý žiak má len jedno označenie, to znamená, že je buď stromom, zvieratom alebo človekom.
- 3** Rozmiestnite žiačky a žiakov na kontinenty tak, aby to najmä pri ľuďoch zodpovedalo rozdeleniu populácie na svete (teda najviac žiačok a žiakov bude v Ázii, najmenej v Austrálii). Zvieratá môžete umiestniť na taký kontinent, na ktorom ľudia od nich najviac závisia (napr. Afrika). Stromy môžu tiež zodpovedať realite (napr. ich väčšia koncentrácia je v oblasti amazonského dažďového pralesa).

Uvedomenie – 25 minút

Začnite príbehom:

- 4** „Tisíce rokov stromy, zvieratá aj ľudia žili vo vzájomnom spolužití. Avšak ľudia si stále viac a viac začali podmaňovať prírodu. Zo začiatku len toľko, koľko potrebovali, a tak sa krajina dokázala vrátiť do svojej pôvodnej podoby. Ale ich ničenie prírody silnelo a už to nebolo len kvôli tomu, aby

prežili, oni chceli stále viac a viac. Do čistej prírody zasiahol človek. Napríklad v oblasti amazonského pralesa sa začala ťažba nerastných surovín a lesy sa začali vyklčovať. Čo sa stane?“

- 5 Z oblasti amazonského pralesa odíde niekoľko žiačok a žiakov s označením strom. Odtrhnite kúsok papiera v oblasti Brazílie, pričom ľudia sa musia na papieri posunúť.
- 6 Pokračujte v príbehu:
„Následkom globálneho otepľovania zažíva svet každoročné suchá. Nedávno vypuklo obrovské sucho vo východnej Afrike. Zvieratá, ktoré nemali dostatok potravy, umierali. A ľudia už nemohli žiť na svojom území. Boli závislí na dobytku a úrodnej pôde. Čo sa stane?“
- 7 Zvieratá odídu preč. Odtrhnite kus papiera z oblasti východnej Afriky, pričom ľudia sa musia posunúť na zvyšnom papieri.
- 8 Pokračujte v príbehu:
„Zem postihli zemetrasenia, ktoré vyvolali obrovskú vlnu cunami. Jej následkom umierali ľudia, časť krajiny ostala zničená. Čo sa stane?“
- 9 Časť ľudí, stromov aj zvierat odíde z papiera. Odtrhnite časť papiera v oblasti južnej Ázie.
- 10 Pokračujte v príbehu:
„V dôsledku sucha na severe Afriky si ľudia začali hľadať nové domovy. Vybrali sa do bohatších krajín Európy. Nazývame to environmentálna migrácia. Čo sa stane?“
- 11 Časť žiakov z Afriky sa presunie do Európy.
- 12 Pokračujte v príbehu:
„Dochádza k znečisteniu atmosféry dôsledkom dopravy, skleníkový efekt spôsobuje zvýšenie teploty o 2 – 3 stupne Celzia, ľadovce sa topia, hladina vody stúpa, kontinenty sa zmenšujú...“
Čo sa stane?
- 13 Odíde niekoľko stromov a zvierat. Ľudia sa musia posunúť. Znova krepový papier zmenšíte na všetkých kontinentoch.
- 14 Môžete pokračovať, až kým sa žiačky a žiaci na papieri neudržia. Môžete využiť aktuálne udalosti vo svete. Ako príklad ponúkame pomôcku v prílohe.

Reflexia – 10 minút

Po skončení aktivity diskutujte:

- Čo sa stalo počas hry? Ako ste sa pritom cítili?
- Aké boli príčiny toho, že priestor sa neustále zmenšoval? Vedela sa príroda – zvieratá, stromy prispôbiť človeku?
- Aké dôsledky globálneho otepľovania a znečistenia životného prostredia ste počas hry sledovali? Vymenujte ich.
- Čo, resp. kto spôsobil najviac škôd v prírode?
- Čo by pomohlo prírode, resp. jednotlivým krajinám, aby sa tieto udalosti neopakovali?
- Čo môžete odteraz robiť inak vy?

Príloha

Prírodné katastrofy

Zemetrasenie v Ázii

December 2006

Najviac zemetrasením a ničivými vlnami postihnutými krajinami sú Indonézia, južná India, Srí Lanka, Thajsko. V krajinách bol preto vyhlásený Deň národnej katastrofy. Ľudia prišli o svojich príbuzných, o svoje príbytky a iný majetok. Nutné boli dodávky pitnej vody, základných potravín, liekov, benzínu.

Kigali - dve zemetrasenia v Rwande a v susednom Kongu

Február 2008

Zemetrasenia si vyžiadali najmenej 39 obetí vrátane ľudí, na ktorých sa zrútil kostol. Takmer 400 ľudí bolo zranených. Oblasť zasiahnuté zemetrasením tak nie sú už ďalej vhodné pre využívanie človekom.

Zemetrasenie v Čile

Február 2010

Silné zemetrasenie s magnitúdou 8,8 zasiahlo južné pobrežie Čile. Počet hlásených obetí je podľa oficiálnych zdrojov 525, pričom 25 ľudí ostalo nezvestných a približne 9 % populácie stratilo svoje domovy. Zemetrasenie vyvolalo aj cunami, a zároveň zlikvidovalo veľké plochy pôdy vhodnej pre život ľudí.

Zemetrasenie a cunami v Japonsku

Marec 2011

Zemetrasenie vyvolalo 10-metrovú vlnu cunami, ktorá zmietla všetko, čo jej stálo v ceste. Domy a automobily boli zaplavené, úrodnú pôdu zaliala voda a bahno. Následkom výbuchu v jadrovej elektrárni Fukušima bola zlikvidovaná pôda, rastlinstvo, ovzdušie a prostredie nevyhnutné pre život ľudí.

Zemetrasenie v okolí pobrežia Spojených štátov a Mexika

August 2011

Niekoľko hodín po tom ako neďaleko hraníc oboch krajín zaznamenali v nedeľu silné zemetrasenie, prírodný živel pripravil o život niekoľko ľudí, zničil viaceré budovy a cesty, a spôsobil výpadky dodávok elektrickej energie.

Vyklčovanie Amazonského pralesa

jún 2011

Nemecká pobočka Svetového fondu na ochranu prírody (WWF) uviedla, že celkovo 310 štvorcových kilometrov amazonského dažďového pralesa v Brazílii nelegálne vyklčovali drevorubači iba počas júna. Hoci nelegálna ťažba je azda najšokujúcejším spôsobom procesu odlesňovania, je len jednou z hrozieb pre amazonské dažďové pralesy. Proces odlesňovania vyplývajúci z premeny lesov na poľnohospodársku pôdu a pastviny je výrazný predovšetkým v Peru a Brazílii.

Skleníkový efekt

Mimoriadna členitosť územia SR zhoršuje prirodzený rozptyl škodlivín v ovzduší. Priemysel umiestnený v údoliach a kotlinách s častým bezvetrím a teplotnými inverziami spôsobil celý rad lokálnych problémov. Poloha v strede kontinentu je príčinou, že SR patrí medzi štáty najviac postihované diaľkovým prenosom škodlivín a kyslými zrážkami. V celej strednej Európe sa pozoruje veľkoplošné poškodzovanie lesných ekosystémov (znižovanie hornej hranice lesa na Slovensku je v niektorých prípadoch až o 30 m za rok).

Kyslé dažde

Kyslé dažde taktiež niektoré toxické prvky (ako sú hliník, meď a ortuť) robia rozpustnejšími, čím sa tieto škodliviny ľahšie dostávajú do ľudského organizmu. Podľa správy Amerického úradu pre technologický audit spôsobujú kyslé dažde v USA približne 50 tisíc úmrtí ročne. Jedným z najvýznamnejších problémov spojených s kyslými dažďami je, že veľmi ľahko a rýchlo prenášajú kontamináciu z oblasti zdroja znečistenia do oblastí, kde žiadne emisie nie sú. Vysoké komíny elektrární a tovární majú zabezpečiť, aby sa znečistenie nedostavovalo do okolitých miest, ale bolo rozptýlené v atmosfére. Keď sú tieto škodliviny absorbované vzdušnou vlhkosťou, okysľujú ju a následne sa dostávajú do ovzdušia, kde sú súčasťou oblakov. Oblaky sú unášané vetrom a kyslé dažde sa tak dostávajú do veľmi vzdialených oblastí od zdroja. Zvlášť dramatickým príkladom je Nórsko, ktorého energetické zdroje sú prevažne čisté, pretože má dostatok vodnej energie, ale i napriek tomu sú nórske vody a lesy ohrozované znečistením zo západnej a strednej Európy.